

Fritz Lang, 1890-1976

(El cine d'autor d'arrel expressionista)

Fernando Monge

Fritz Lang és, abans que res, el paradigma del cineasta que practica el que avui en dia s'ha denominat "cine d'autor"; és a dir, la manera de fer cine a partir de la necessitat d'expressió personal pròpia de tot artista. La creació dels universos filmics langians reponen a les preocupacions vivencials particulars del cineasta, d'aquí la necessitat d'una implicació personal de l'autor amb l'obra a partir del seu estat més embrionari: el guió. Les obres més aconseguides de la filmografia de Fritz Lang han estat sempre fruit d'una supervisió constant de les fases de creació i desenvolupament del guió cinematogràfic.

L'estudi de l'obra de Lang ens deixa perplexos en constatar la gran varietat d'estils i gèneres cinematogràfics que tracta al llarg de la seva carrera com a realitzador, en aquest sentit és un cineasta "esmunyedís" i difícil d'etiquetar".

Tot i que les seves primeres pel·lícules - *Halbblut*, *Der Herr der diebe*, *Der goldene See* (la primera part de *Die Spinnen*) i *Harakiri* - les roda l'any 1919, any en el qual s'estrena *Das Gabinet der Doktor Caligari* del realitzador Robert Wiene, obra paradigmàtica de l'anomenat "cine expressionista alemany", i una part important de les seves pel·lícules del primer període alemany (1919-1932) - *Der Müde Tod*, 1922, *Dr Mabuse, der Spieler*, 1922, *M*, 1931, *Das testament des Dr. Mabuse*, 1932-22- són de clara influència expressionista, seria un error

gruixat reduir la importància d'aquest realitzador, per la història del cine, si el considerem únicament un dels màxims exponents del "cine expressionista alemany", esborrant així d'una tongada la seva posterior etapa americana com una corrupció de l'"autèntic cineasta" pel sistema productiu de Hollywood.

Fritz Lang és, abans que res, un artista amb una sòlida formació intel·lectual en camps tan diversos com l'arquitectura, la pintura i l'escriptura. Viatger incansable per països exòtics -Marroc, Egipte i Àsia Menor-, desenvolupa un interès antropològic i filosòfic-religiós pels ocults misteris de les seves cultures. Pren contacte a París amb la vida bohèmia i els pintors expressionistes. El 1914 fuig de França per la Primera Guerra Mundial. Com a resultat de la seva participació en aquesta contesa pateix una llarga convalescència per ferides de guerra que el duen a escriure els primers guions. Al final de la seva primera etapa alemanya assisteix a l'ascens del nacionalsocialisme a Alemanya, la qual cosa l'obliga, una vegada més, a fugir a França, primer, i poc després, a Estats Units.

Tot aquest cúmul d'experiències, contribueixen a conformar la visió langiana de les coses, visió que tria expressar mitjançant el cine, i abandona el mitjà pictòric.

És un error cercar la coherència de l'obra de Lang lligant la seva estètica cinematogràfica a una escola específica, la seva obra és fruit d'una coherència personal i artística al servei de l'expressió de la seva visió del món i és, per tant, en les seves preocupacions vivencials personals, en la seva temàtica, on trobam el fil conductor que dona sentit a la seva trajectòria com a cineasta. En paraules del mateix Lang, les seves pel·lícules tracten de: "la lluita de l'individu contra les circumstàncies, l'etern problema dels antics grecs, de la lluita contra els déus, el combat de Prometeu"... "la lliçó de conjunt de les meves pel·lícules seria que cada ésser humà ha de trobar la seva pròpia solució. L'home pot revoltar-se contra el que és dolent o fals. Ens hem de revoltar quan un es troba "atrapat" per les circumstàncies, per les conven-

cions. Però no crec que l'homicidi sigui una solució". Aquesta preocupació temàtica central de l'univers langià el du a reflexionar sobre temes que hi estan estretament vinculats i que es veuen reflectits contínuament en la seva obra, com són: la qüestió del mal i, en concret, de la ment criminal, la mort, la bogeria i el destí.

Si aquesta idea temàtica essencial es manté al llarg de tota la tragèdia langiana, la seva posada en escena va variant constantment segons les circumstàncies històrico-artístiques del moment i de la depuració del seu estil i ofici.

Planificador nat, potser influït per la seva formació arquitectònica, resol prèviament tots els problemes de rodatge mitjançant la confecció d'un guió meticulós. Això li permet rodar molt de pressa i dur a terme projectes de gran volada, com la coneguda *Metrópolis*, 1926. A la seva primera etapa alemanya, desenvolupa una especial cura per la composició del pla, característica neta-ment expressionista, aspecte formal que respectarà al llarg de tota la seva carrera. La seva forma d'escriure és marcadament visual, cosa que el converteix en un hàbil narrador cinematogràfic, que prima aquest tipus de narració mitjançant imatges fins i tot després de l'arribada del sonor. Sap integrar plenament el so com una dimensió narrativa i els seus diàlegs són fruit de l'acusat realisme sociològic dels seus personatges, ja apuntat a la seva primera època per influència del teatre de cambra berlinès. Lang posa especial atenció en la continuïtat i desenvolupa prest una tècnica narrativa transparent que, al costat del realisme dels seus personatges, el duran a realitzar la millor part de la seva producció americana: *Fury*, 1936, *You only live once*, 1936, *Beyond a reasonable doubt*, 1956, *While the City Sleeps*, 1956.

Les pel·lícules que realitza de tornada a Europa (1958-1960) són *remakes* dels èxits multitudinaris de la seva primera època alemanya, capitalitzen la seva fama mundial com a realitzador més que no la seva expressivitat com a autor *Der tiger von Esnapur*, *Das indische Grambal*, 1958 i *Die tausend augen des Doktor Mabuse*, 1960. ❖